ఉద్యోగం

"మేష్టరుగారికి నమస్కారాలు. మా కొత్త కాపురం బాగానే వుంది. ఇక్కడి సదుపాయాలన్నీ సంతృప్తికరంగా వున్నాయి. మీ అల్లుడుగారుగూడా మంచివారే! ఎండకు కందిపోతానేమోననీ, గాలికి వాడిపోతానేమోనని నన్నెంతో సుకుమారంగా చూచుకుంటున్నారు. ఆ మాటకేంగాని, ఈయనలోని మాట నిలకడ మాత్రం బొత్తిగా లేదని నేను గట్టిగా చెప్పగలను. పెళ్ళికి ముందు ఈయన మనకిచ్చిన మాట మీరు మరచిపోయి వుండరు. మూడు నెలలనుంచీ చూస్తున్నానుగదా, అందుకు గురించి లేశమాత్రంగానైనా ప్రయత్నిస్తున్న జాడలు లేవు. ఎప్పుడైనా అడిగితే ఒకటే నవ్వు! నా ప్రయోజకత్వం చూచావా, నేనెంత సులభంగా మిమ్మల్నందర్నీ బుట్టలో పెట్టగలిగానో గమనించావా అన్నభావం ఆ నవ్వులో ధ్వనించి నాకు చిరాకు కలుగజేస్తూ వుంది. మీరు ఘాటుగా ఒక వుత్తరం రాయాలి. త్వరగా రాస్తారని ఆశిస్తున్నాను. ఇట్లు, మీ ప్రియశిష్యురాలు, కస్తూరి."

నవ్వుటాలకైనా అబద్ధం చెప్పగూడదంటారు. జీవితానికి సంబంధించిన ఒక అతి ముఖ్యమైన, మిక్కిలి కీలకమైన సందర్భంలో ఒక మాటయిచ్చి, పారిపోయిన తర్వాత వెక్కిరించినట్టుగా - యిచ్చిన మాట తప్పి, కట్టుకున్న భార్యనేగాకుండా, పెళ్ళికి బాధ్యత వహించిన వాళ్లనికూడా ఎగతాళి పట్టిస్తున్నందుకు నాకు మధుమూర్తి పైన చాలా కోపం వచ్చింది. వేడి వేడిగా నాలుగు చీవాట్లు వడ్డించాలన్న ఉద్దేశంతో కలమూ, కాగితమూ చేతికి తీసుకున్నాను. నాలుగు వాక్యాలు వ్రాశానుగూడా! ఇంతలో ఒక సంగతి గుర్తుకొచ్చింది. పది పదిహేను రోజుల్లో నాకెలాగూ హైదరాబాద్ వెళ్ళవలసిన పనివుంది. వెయ్యవలసిన నాలుగక్షింతలు అప్పుడు సముఖంలోనే వాడి ముఖంపైన చల్లితేపోలా!

అసలింతకూ ఏం జరిగిందంటే - ఆదినుంచీ చెప్పాలిగదా!

ఆరు మాసాల క్రిందట, ఓ మిట్టమధ్యాన్నపువేళ, తారు రోడ్డుపైన బస్సుదిగి డొంక దారిగుండా అరమైలు దూరం నడిచి ఆమె చక్కా మా వూళ్ళోకి వచ్చేసింది. వాళ్ళ యింటి పాలేరెవడో ఆమెకు తోడుగా వున్నాడు. "ఏ వూరమ్మాయ్! ఇక్కడెవరింటికి!' అంటూ యెదురైన పల్లెటూరి అమ్మలక్కల పలకరింపులకు వీలయినంత ప్రసన్నంగానే బదులు చెప్పుకుంటూ ఆమె తన గమ్యాన్ని చేరుకోగలిగింది. అప్పుడు నేనింట్లోనే వున్నాను.

సాహిత్యాన్ని అభిమానించేవాళ్ళు, ఆ రంగంలో యెంతో కొంత కృషి చేసిన వాళ్ళు, కొత్తగా ఆ వ్యాసంగంలోకి దిగినవాళ్ళు, పుస్తకాల పబ్లిషర్లు యింకా అలాంటి వాళ్లెవరైనా అడపా దడపా నాకోసం వస్తూ వుండడం పరిపాటే! కానీ యిలా ఒక అమ్మాయి రావడానికిదే మొదటిసారి. ప్రాచీన నాటకాల్లో ప్రతీహారి 'యిటు, యిటు' అని దారి జూపినట్టుగా మావూరి పసివాళ్ళు కొందరామెను తోడి తెచ్చి 'యిదే, యిదే' నంటూ మా యింట్లో దిగవిడిచి వెళ్ళిపోయారు.

జంకుగొంకులతో ఒదుగుళ్ళుపోతూ ఆమె "నమస్కారమండీ మేష్టరుగారూ! మాది పెదరామాపురం" అంటూ తనను తాను పరిచయం చేసుకోడానికి ఉపక్రమించింది.

పెదరామాపురమా! తెరపైన బొమ్మలా ఆ ఊరి దృశ్యం నా మనసులో నిలిచింది. మెట్టపొలాలు, గుట్టలు, మామిడితోటలు దాటుకోగానే ఒక కొండవాగు, ఆ వాగు నీటితో నిండే చెరువు. ఆ చెరువు మరవ కల్లంత దూరంలో వుంటుంది పెదరామాపురం. ఆ వూరి రైతు జనానికి మెట్టపంటలే ముఖ్యమైన జీవనాధారం. వాగులో, చెరువులో, బావుల్లో, నీళ్ళుండి, మెట్టపొలాలు పచ్చగా వున్న ఆరు మాసాల కాలంలో ఆ వూరు రమణీయమైన ప్రకృతి దృశ్యాల నడుమ 'ఊటీ'కి ప్రతిబింబంలా వుంటుంది. జలాశయాల్లో నీళ్ళు వట్టిపోతూ, చేలన్నీ బీళ్ళుగా పడివున్న ఎండాకాలపు రోజుల్లో చెరువు క్రింద మాత్రం పచ్చగా కానవచ్చే వరిపొలాల ఎదుట ఆ వూరు ఒయాసిస్సులో పల్లెటూరిని తలపిస్తుంది.

పెదరామాపురాన్ని తలచుకుంటే నాకు మొట్టమొదట జ్ఞాపకం వచ్చే వ్యక్తి రాఘవయ్య. వాళ్ళది లంకంత యిల్లు. ఆ ఇంట్లో ఓ మూలగా మా కాపురం, రాఘవయ్య భార్య లక్ష్మమ్మగూడా దొడ్డ ఇల్లాలు. వంటలు వేరైనా కాపురాలు రెండూ కలిసిపోయినట్టే వుండేవి. పాలు, పెరుగు, కూరగాయలు అమ్మి డబ్బు చేసుకునే నాగరికతకు ఆ వూరు చాలా దూరంగా వుండేదప్పుడు. ఇప్పటికీ అలాగే వుండొచ్చు బహుశా!

రాఘవయ్య కిద్దరే బిడ్డలు. కుర్రాడు చిన్నవాడు. అమ్మాయి పెద్దది. నా దగ్గరే నాలుగో, అయిదో చదువుతుండేది. ఆ అమ్మాయి పేరేమిటి? అవునవును. కస్తూరి.

ఈ తలపులన్నీ మనసులో మెదిలి పోవడానికి క్షణంలో సగంసేపు పట్టలేదు. 'అమ్మాయ్! కస్తూరివిగదూ?' అన్నమాట అప్రయత్నంగానే వెలువడింది. నీలికళ్ళతో, బుల్లి ముఖంతో సన్నగా, చిన్న పూలరెమ్మలా వుండిన కస్తూరి యింత పొడుగ్గా, నాజూగ్గా, నాగరికురాలుగా ప్రత్యక్షమైపోవడం చూస్తుంటే నా పాలిటికిదంతా గారడీ వాడి కనికట్టు విద్యలాగే వుంది!

ఇంతలో నా ఆశ్చర్యం పాలుపంచుకోవడంకోసం పెరటి వైపునుంచి మా ఆవిడగూడా హాల్లోకి వచ్చేసింది.

"ఏమిటండీ! ఏమన్నారు? కస్తూరా! మన రాఘవయ్యగారి కస్తూరి! అమ్మో, ఎలాగో గుర్తుపట్టేశారే! చిన్నపావడాపైన జానెడు జాకెట్టు తొడుక్కుని గొబ్బెమ్మలా ముద్దొస్తుండేదిగదూ! ఇప్పుడైనా వాళ్ళమ్మకుమల్లే పొడుగు దేలిందంతే! కూచోవమ్మా కస్తూరీ! ఫరవాలేదులే, పెద్దదానివైపోయావుగదూ, కుర్చీలోనే కూచో! అమ్మా, నాన్నా బాగున్నారా? తమ్ముడేం చేస్తున్నాడు? అన్నట్టెవరో చెప్పారు, నువ్వు కూడా చదువుకుంటున్నావటగా?"

"అవునండీ! పోయిన సంవత్సరమే ఎం.ఏ. ప్యాసయ్యాను..." కుదురుగా కుర్చీలో కూర్చుంటూ అంది కస్తూరి.

"ఏమండీ! ఎం.ఏ. కు మించి చదువుకోడానికింకేమీ వుండదన్నారుగదూ! మరైతే అమ్మాయి ఉన్న చదువంతా పూర్తిగా చదివేసిందన్నమాట!"

"ఆ వివరాలన్నీ తీరిగ్గా తెలుసుకుందువు గానీలే జానకీ! అమ్మాయి యెండలో పడి వచ్చింది. తనకి చల్లగా ఏమైనా యిచ్చేపని చూడగూడదూ!" అన్నాను.

"పది గంటలకు భోజనం చేసే బస్సెక్కాము. ఇప్పుడు మంచినీళ్ళో, మజ్జిగో ఏదిప్పించినా చాలు! అంతకు మించి మీరు తొందరేమీ పెట్టుకోకండి!" అంది కస్తూరి.

"ఎందుకమ్మా! ఇంట్లో నిమ్మకాయలున్నాయిలే, షర్బత్ చేసి తీసుకొస్తాను. ఆలోగా నువ్వు మీ మేష్టారుగారితో మాట్లాడుతూ వుండు" అంటూ జానకి లోపలికి వెళ్ళిపోయింది.

వాళ్ళ ఊళ్ళో సేద్యాలను గురించి, వాళ్ళ నాన్నగారి ఆరోగ్యాన్ని గురించి, వాళ్ళ చెరువులో తామర పువ్వుల్ని గురించి యిలా వివిధ విషయాలపైన నేను ప్రసంగాన్ని నడిపించుకొస్తున్నాను. అతిథిపట్ల తనకున్న ప్రేమాభిమానాలకు సూచనగా ఒక చిన్న డేక్సానిండుకూ షర్బత్ కలిపి తీసుకొచ్చింది జానకి. పెద్ద లోటాలో ఏకంగా నాలుగు కాఫీ కప్పులకు సరిపోయే శీతలపానీయాన్ని కస్తూరి ఓపిగ్గా సేవిస్తుండడం చూస్తుంటే అయ్యవారు కోప్పడతారన్న భయంతో తలకుమించిన హోంవర్కుతో సతమతమయ్యే విద్యార్థి తలపుకొచ్చింది.

ఉండి వుండీ ఆమె తాను వచ్చిన పనేమిటో బయటపెట్టింది. ఎం.ఏ.లో క్లాసొచ్చిందిట. ఇప్పుడు ఎం.ఫిల్‌కోసం పరిశోధన చేస్తోంది. విషయం; ఆధునిక సాహిత్యంలో కుటుంబ జీవితం!

కస్తూరి వైపు చూస్తూ నేను విస్తుపడి పోయాను. ఈతరానివాడు నదిలో దిగడమంటే బహుశా యిలాంటి పనే అయివుండాలి. తనకంటూ ఒక కాపురం ఏర్పడకముందే కస్తూరి కుటుంబ జీవితంపైన పరిశోధన చేయవలసిన అవశ్యకతకు గురికావడం నా మట్టుకు నాకు విడ్డూరమయిన విషయంగానే తోచింది. అయినా తీరా ఆ విషయాన్ని స్వీకరించి, అందును గురించి ఎంతో కొంత ఆసక్తికూడా కల్పించుకున్న ఈ తరుణంలో ఆమెను నిరుత్సాహపరచడం భావ్యంగా వుండదన్న అభిప్రాయం నానోటికి తాళం వేసింది.

చిన్న తరగతిలో వున్న రోజుల్లో కస్తూరికి నేను కుటుంబము, దాంపత్యము, జీవితము, సంపాదన మొదలైన పదాల్ని డిక్టేషన్ క్రింద చెప్పి వుంటాను. ఇప్పుడవి సూచించే మహదర్థాన్ని గురించి చెప్పడం అంత సులభమేమీ గాదు. పైగా ఆ విషయాలు మన సాహిత్యంలో ఎలా చిత్రింపబడి ఉన్నదీ చెప్పేయాలట! విమానాశ్రయంలో దిగిన నాయకుడిని పత్రికా విలేఖరి వేధించినట్టే వుంది. అయినా సరే, నేనేదో త్రవ్వి తలకెత్తుతానని నలభైమైళ్ళ దూరం బస్సు ప్రయాణం చేసి వచ్చిన ప్రియ శిష్యురాలికి ఆశాభంగం యెలా కలిగించగలను?

కుటుంబ జీవితాన్ని ఎదుర్కొంటున్న సమస్యల్ని ఒక్కొక్కటిగా వ్రాసుకుని, ఆయా సమస్యలను ప్రతిబింబించిన రచనలనిగూడా జాబితా కట్టి ఒక విధంగా కస్తూరి చిత్తు ప్రతిని రూపొందించుకునేసరికి గంట నాలుగు కావచ్చింది. సాహిత్యంపైన పరిశ్రమించడంవల్లగానీ, దానిపైన పరిశోధన చేయడంవల్లగానీ భౌతికావసరాలు గడిచే అవకాశం అట్టే వుండదు. ఈ విషయాన్ని నాకంటే బాగా గుర్తెరిగిన మా ఆవిడ హాల్లో సాహిత్య చర్చ ముగిసేలోగా ఉపాహారం సిద్ధంచేసి పెట్టింది. వాతావరణంలో నెలకొన్న ఏకాగ్రతవల్ల కలిగిన తలనొప్పిని పోగొట్టడానికి ఆవిడ యిచ్చిన వేడి కాఫీ కూడా అద్భుతంగా పనికొచ్చింది.

అయిదుకో, అయిదున్నరకో ఓ బస్సుంది.

ఆ బస్సుకే వెళ్ళితీరాలని పట్టుబట్టింది కస్తూరి.

కస్తూరిని బస్సెక్కించడంకోసం నేను రోడ్డు దగ్గరికి వెళ్ళడం దానంతటది చెప్పుకోదగ్గ గొప్ప విశేషమేమీ గాదు. నాకోసమని మా వూరికి వచ్చిన ప్రతి వ్యక్తి విషయంలోనూ నేనాపాటి మర్యాద పాటిస్తూనే వున్నాను. కానీ కస్తూరిని సాగనంపడంకోసం రోడ్డు దగ్గరికి వెళ్ళినందువల్ల మాత్రం నేనొక పెద్ద చిక్కులో తగులుకున్నాను.

కస్తూరి యెక్కవలసింది చిత్తూరునుంచీ కడపవైపుగా వెళ్ళవలసిన బస్సు. నా గ్రహచారం కొద్దీ ఆ రోజు సాయంకాలం కడపనుంచీ చిత్తూరు వైపుగా వెళ్ళే బస్సు ముందుగా వచ్చి రోడ్డుపైన ఆగింది. అందులోనుంచీ సినిమాస్కోప్, ఈస్టమన్ కలర్ చిత్రంలో హీరోలా మా మధుమూర్తి క్రిందికి దిగేశాడు.

ముసిముసి నవ్వులు నవ్వుతూ నా ఎదుటికి వచ్చి నిలబడిపోయినవాడు "పదిహేను రోజుల సెలవులో మా వూరికొచ్చాను మామయ్యా! అందులో ఒకరోజు మీకోసమని కేటాయించాను" అంటూ ప్రారంభించి, ఇంతలో కళ్ళు జిగేల్మనిపించిన దృశ్యమేదో కనిపించినట్టు వివశుడైపోతూ, ఆ దృశ్యానికీ తనకూ మధ్య అడ్డంకులు భరించలేనివాడిలా తన నల్లద్దాల కళ్ళజోడుగూడా చేతికి తీసేసుకున్నాడు.

ఎబ్బెట్టుతనానికి సహజత్వపురంగు పులమడంకోసం నేను కస్తూరిని వాడికి పరిచయం చేయక తప్పిందిగాదు. పెదరామాపురమనే ఊరు. అక్కడ రాఘవయ్యగారనే స్నేహితుడు. కస్తూరి అనే ఈ పెద్దమ్మాయి అప్పుడు నా దగ్గర చదువుకోవడం, ఇప్పుడు ఎం.ఎ. పూర్తిచేసి రీసెర్చికూడా చేస్తూ వుండడం... ఈ వివరాలన్నీ వట్టి పొడిమాటలతో చెప్పి ముగించాను.

వాడి పుణ్యమా అని 'సరేలే మామయ్యా! ఇక నువ్వుండు' అని మాత్రం అనలేదు మా మధుమూర్తి. ఆ అభిప్రాయాన్ని తన చేతలద్వారా వ్యక్తం చేశాడు.

ఎదుటి మనిషికి ఊపిరి సలపకుండా ప్రశ్నలే ప్రశ్నలు!

-ఏమండీ, బి.ఏ.,లో ఏం గ్రూపు తీసుకున్నారు. ఎం.ఏ.లో తెలుగెందుకు ప్రిఫర్ చేశారు? రీసెర్చికోసమని ఏయే లైబ్రరీలకెళ్ళొచ్చారు? గైడు బాగా సహకరిస్తాడు గదండీ? థీసిస్ యింక రెండు నెలల్లోనే సబ్‌మిట్ చేస్తారా? భోజనం బాగుంటుందా? వెజిటేరియనా? నాన్‌వెజిటేరియనా? స్పెషల్స్ తీసుకుంటారా? తీసుకోరులెండి! అలా తినేవాళ్ళయితే యింత బలహీనంగా వుంటారా?... ఇదీ వరస!

నింగికీ నేలకూ మధ్య కస్తూరి అనే మానవాకృతి ఒక్కటి తప్పితే, అంతకు మించిన సృష్టి ఏదీ లేనేలేదన్నట్టుగా వుంది మావాడి ధోరణి.

మహానుభావుడు, ఆర్టీసీ బస్సువాడు, అరగంట ఆలస్యంగా నైతేనేమి, రానేవచ్చేశాడు. వచ్చి కస్తూరి నెక్కించుకుని తుర్రున పక్షిలా ఎగిరిపోయాడు. ఆ వెళ్ళిపోతున్న బస్సువైపు మావాడు చూచిన చూపులున్నాయి చూశారూ, ఒక మనిషి ఆజన్మశత్రువునైనా అలా చూచివుండడు.

మధుమూర్తి మా ఆవిడకు వేలువిడిచిన మేనల్లుడు. తల్లిదండ్రుల కొక్కడే కొడుకు. వాడొక విషయం గురించి పట్టుబడితే అది ఉడుముపట్టే! ఇంజనీరింగులో సీటు దొరకలేదని

రెండేళ్లు చదువు మానేసి యింట్లో కూచున్నాడంతేగానీ బి.ఎస్సీలో మాత్రం చేరలేదు. ఇంజనీరై రెండేళ్ళయింది. ఇప్పుడు హైదరాబాద్‌లో ఉద్యోగం.

వాడి ధ్యాస విషయాంతరంపైకి మళ్ళించాలని నేనెన్నో విధాలుగా ప్రయత్నించాను. లాభంలేకపోయింది. సందె చీకటిలో ఇంటికి తిరిగి వెళ్తుండగా దారిపొడుగునా, మళ్ళీ అదే టాపిక్కు.

–"ఏం మామయ్యా? ఆ అమ్మాయి నీ దగ్గర చదువుకుందా? నిజంగా?"

–"మామయ్యా! అప్పట్లో నువ్వా అమ్మాయిని కొట్టేవాడి వనుకుంటాను. మీ ఎలిమెంటరీ స్కూలు టీచర్లు భలేదుర్మార్గులు బాబూ! ఎంత సుతారపు ప్రాణిమీదనైనా చెయ్యి చేసుకుంటారు."

–"థీసిస్ అంటే వంద పేజీలకు తగ్గకూడదట? మళ్ళీ దాన్ని నాలుగు కాపీలు తియ్యాలిట! పాపం, ఆమె చెయ్యి ఏం కావాలని? ఈ విద్యావిధానం విద్యార్థుల్ని పీల్చి పిప్పిచేస్తోందంటే నమ్ముతావా మామయ్యా?"

'ఒరే నాయనా, కరుణామూర్తీ! నువ్వెక్కడ దొరికావురా బాబూ నాకు!' అని నేను పైకి అనలేదు. మనసులోనే అనుకున్నాను.

ఆరోజు రాత్రి భోజనాలైన తర్వాత నాపాటుకు నేను ఏదో పుస్తకం చదువుకుంటూ హాల్లో కూర్చున్నాను. వంటింట్లో అత్తా అల్లుళ్ళ మంతనాలు జోరుగా సాగుతున్న పొలకువ మాత్రం నా చెవిదాకా రాకపోలేదు. శైవ జ్వరం బాణాసురుణ్ణీ, వైష్ణవ జ్వరం శ్రీకృష్ణుణ్ణి ఆవహించినట్టు భాగవతంలో చదువుకుంటాము. మావాణ్ణి ఆవహించిన ప్రేమజ్వరం ఎంతపని చేయాలో అంతపనీ చేసింది. ఏ తత్ఫలితం మా ఆవిడ నా దగ్గరికి తీసుకొచ్చిన రాయబారం.

"ఏమిటండీ వీడు! మా రంగనాధమన్నయ్య రెండేళ్ళనుంచీ సంబంధాలు చూస్తున్నాడా! వీడికి పగటిపూట పుట్టిన పిల్లా నచ్చిందిగాదు, రాత్రుల్లో పుట్టిన పిల్లా నచ్చలేదు. చూచిన సంబంధాలకన్నింటికీ ఏదో వంకరచెబుతూ వచ్చాడు. ఇప్పుడిదేం కాలానికో రోడ్డుదగ్గర ఆ అమ్మాయిని ఎంతసేపు చూచాడో ఏమిటో, చేసుకుంటే ఆమెనే చేసుకుంటానని హఠం పడుతున్నాడు. ఏమండీ! మనలో మనమాట. ఇందులో రాఘవయ్యగారుగూడా చేదేమీ మేయడంలేదే! కుర్రాడు అందంగా లేడా? బుద్ధిమంతుడుగాడా? ఆస్తిపాస్తులకు తోడూ నిక్షేపంలాంటి ఉద్యోగంకూడా వుందాయె! మీరొకసారి పెద్ద రామాపురం వెళ్ళిరావాలండీ! మనకెందుకులే అనుకోగూడదు. కాయా మనదే, కొడవలీ మనదే! మాటాడరేమండీ! ఈడూజోడూ చూడముచ్చటగా వుండదూ?"

మధుమూర్తి కివ్వడానికి తనకొక కూతురు లేకపోయిందన్న కొరత మా ఆవిడ కాదినుంచీ కద్దు! ఆ కొరత తీరిపోయిన సంబరం యిప్పుడామె ముఖంలో దోబూచులాడుతోంది...

పెదరామాపురంలో నేను హఠాత్తుగా వూడిపడేసరికి రాఘవయ్యకు పరమానందమైపోయింది. నేనెంత అక్కరగానైతే ఆయన కోసం వెళ్ళానో, ఆయనా అంతే అక్కరగా నాకోసం ఎదురుచూస్తున్నట్టు కనిపించాడు.

"ఏమయ్యో రామభద్రయ్యా! మేమెంత భద్రంగా వుండేది చూచిపోడానికొచ్చినావా? మంచోడివే నయ్యా! మా అమ్మణ్ణికి నాలుగక్షరం ముక్కలు నేర్పించినావు గానీ, అంతటితో మా దుంప తెంచేసినావయ్యా! హైస్కూల్లో చేర్పించినానా, ప్రతి క్లాసులోనూ ఫస్టుగానే పాసవుతూ వచ్చిందా, సదువుకుంటే తప్పేముందనుకోడమేనయ్యా నేన్చేసిన నేరం! కాలేజి, కాలేజీ అంటే పోనీలే సదువుకుందువుగానీలే అన్నా. ఒక సమ్మత్సరమో, రెండు సమ్మత్సారాలో ఉండొచ్చేస్తుందనుకుంటే, దీనిల్లు బంగారంగానూ, ఏడేళ్ళదాకా సాగదీసింది. ఇప్పుడదంతా కాదని ఇంకొకటేదో మొదలుపెట్టింది. ఇదెంత కాలం ఈదుస్తుందో మాకేం తెలుస్తుంది? ఎందుకొచ్చిన సదువులయ్యా పాడూ! సకాలంలో పెండ్లి చేసివుంటే యిప్పటికి బిడ్డల తల్లయివుండేదే! ఏమిటోలే, మేము చదువు రానోళ్ళం, సదువు లొచ్చును గదా అని మీరు మమ్మల్ని యిలా ముప్పతిప్పలు పెట్టడం న్యాయంగాదు. అందుకే చెబుతున్నా! నువ్వొచ్చావు. ఎలాగైనా అమ్మాయిని పెండ్లికొప్పించే భారం నీది! అంత పనీ చేయకపోయావో, నిన్నిక్కడినుంచీ కదలనిచ్చేది లేదు..."

"మీ ఎరుకలో తగిన సంబంధమేదైనా వుందా?" అన్నాను ముందు జాగ్రత్తతో.

"కాదయ్యా! సదువులకోసమని ఈమె యిరవై ఏండ్ల వ్రతంపడితే దగ్గరి సంబంధాలవాళ్ళు కళ్ళల్లో ఒత్తులేసుకుని కాచుక్కూచుంటారా? అవన్నీ దాటిపోయినాయిలే! ఇప్పుడేదైనా కొత్త సమ్మంధమే వెదికి చూడాల... అలాంటోడు, ఇలాంటోడు పనికి రాదు గదా! మన అమ్మణ్ణి కన్నా రెండాకులెక్కువగా చదివినోడెక్కడైనా వుంటే చూడు! ఇచ్చి ముడిపెట్టేద్దాం!"

రోగి కోరి వచ్చిన మందునే వైద్యుడను గ్రహించదంకన్నా అదృష్టమేముంటుంది? నేను వెళ్ళిన పనిగూడా అదేనంటూ తెలియజేసి, వరుణ్ణి గురించిన వివరాలుగూడా ఏకరువు పెట్టాను.

"అయితే యింకేమయ్యా! అమ్మణ్ణి గూడా చూచిందంటున్నావు గనక, యిక మేము అబ్బాయిని చూడాల్సిన పనిగూడా లేదు. సమ్మంధం రైటు చేయడం నీ వంతు. నువ్వు చెప్పినట్టుగా పెండ్లి చేసిచ్చే పూచీ నాది."

సరిగ్గా ఈ దశలో యింటి యిల్లాలు జోక్యం చేసుకుంది.

"బాగానేవుందిలేండి! మీలో మీరు ఖరారు చేసుకుంటే అయిపోయిందా! ఆమెగార్ని అడిగి తెలుసుకోనక్కరలేదా? ఇంతకాలం చదువు పూర్తయిపోతేనే పెళ్ళి అంటుండేదా? యిప్పుడు పదం మార్చింది. అన్నగారూ! అదేమిటో మీరే అడిగి తెలుసుకోండి!"

కస్తూరినే అడిగి చూచాను. అబ్బాయి రూపం, చదువు, వుద్యోగం వగైరా హంగులన్నీ ఆమెకు నచ్చినట్టే వున్నాయి. మరైతే ఆమె తన పెళ్ళికోసం పెట్టిన షరతొక్కటే. మొదట వుద్యోగం. తరువాతే పెళ్ళిమాట.

ఇందులో యిక పునరాలోచనకు తావే లేదని నిష్కర్షగా తేల్చి చెప్పేసింది కస్తూరి.

మాటల్లో కొంచెం కటువుగానే ఉన్నప్పటికీ చేతల దగ్గరికొచ్చేటప్పటికి కస్తూరి తల్లిదండ్రులు ఆమె అభిమతానికి వ్యతిరేకంగా పూచిక పుల్లనైనా కదిలించలేరని నాకు తెలుసు!

ఊరికి తిరిగివెళ్ళి మధుమూర్తికొక ఉత్తరం వ్రాసి పోస్టుచేశాను. 'పూర్వం పెళ్ళికి పిచ్చికీ లంకెగలిపి చెబుతుండేవారు. ఇప్పుడు పెళ్ళికి ఉద్యోగానికి లంకె గలుపుకోవలసిన పరిస్థితి ఏర్పడినట్టుంది. కస్తూరి తనకు ఉద్యోగం దొరికితేనేగానీ పెళ్ళి చేసుకోదట నాయనా, ఉద్యోగాలు గగనకుసుమాలు గదా! కస్తూరి ఆశ వదులుకో!'

పదిరోజులదాకా ప్రత్యుత్తరం లేకపోయే సరికి మధుమూర్తి ఆశ వదులుకుని వుంటాడనే అనుకున్నాను. నాది వట్టి భ్రమగానే తేలిపోయింది. చెప్పాను గదండీ మా వాడిది ఉడుముపట్టని! ఏం వ్రాశాడు? 'మామయ్యా! కస్తూరికిక్కడ ఉద్యోగం సంపాదించి పెట్టడం నాకు చిటికెలో పని! అయితే అందులో ఒక కిటుకుంది. ఎవరికో ఒక అమ్మాయికి ఉద్యోగం కావాలని అడగడంవేరు. స్వంత పెళ్ళానికని అర్థించడం వేరు! రెండో పద్ధతిలోనైతే ఉద్యోగం సంపాదించడం చాలా సులభం! అంతెందుకూ! పదిరూపాయల ముద్రకాగితంపైన అగ్రిమెంటు కావాలన్నా రాసిస్తాను. కస్తూరిని ఉద్యోగినిగాచేసే పూచీ నాది. ఇంతకన్నా ఏం వ్రాయగలను?"

ఈ ఉత్తరం చూపించేటప్పటికి కస్తూరి కాస్త మెత్తబడింది. నెల రోజుల వ్యవధిలోనే పెళ్లికి ముహూర్తం కుదిరింది.

హైదరాబాదులో నా పనంతా పూర్తయిన తర్వాత ఒకనాటి సాయంకాలం మధుమూర్తి యింటి చిరునామా మననం చేసుకుంటూ రిక్షావాణ్ణి విజయనగరం కాలనీలోకి తీసుకెళ్ళమన్నాను. మావాడు కొన్ని గుర్తులు చెప్పి వుండడంవల్ల యింటిని కనిపెట్టడం సులువే అయింది. ముచ్చటైన సెట్టింగులాంటి చిన్నకట్టడం. చుట్టూ పిట్టగోడ. పూలమొక్కలు. యిల్లు చాలాబాగుంది. నేను వెళ్ళేసరికి భార్యాభర్తలిద్దరూ వంటగదిలో కనిపించారు. పమిటచెరగు నడుముకు చుట్టుకుని కస్తూరి బాణలిలో ఏదో వేయిస్తూ వుంది. లుంగీపైన బనీను తొడుక్కున్న మధుమూర్తి చాకు చేతబట్టుకుని బంగాళాదుంపల్ని పల్చటి బద్దలుగా తరుగుతున్నాడు.

"సుస్వాగతం మామయ్యా! ఈ వేషంలో నేను 'హెడ్ కుక్'లా కనిపిస్తూ వున్నట్టయితే మన్నించాలి! ఆదివారం గదా! మ్యాట్నీకి వెళ్ళొచ్చాం. ఒక్కతే ఏం చేసుకుంటుందని నేను వంటపనిలో కాస్త సాయం చేస్తున్నా. భార్యను అర్థాంగి అంటే సరిపోయిందా! సగం పనికూడా పంచుకోవాలి. ఇదంతా ఒక ఆదర్శభర్తగా నన్ను నేను రూపొందించుకునే ప్రయత్నం"! అంటూ నాకు సంజాయిషీ చెప్పి "ఏమంటావు కస్తూరీ?" అంటూ భార్యను ప్రశ్నించాడు మధుమూర్తి.

కస్తూరి అతడివైపు కొరకొర చూపులు చూడడం నేను గమనించాను.

నిమిషాల్లో వంట పూర్తయింది.

"మామయ్యా! నువ్వు మొదట భోజనం చెయ్యాలి. ఆ తర్వాత మేమిద్దరం!"

డైనింగు టేబులు చిన్నది. మూడో వ్యక్తి కూచుంటే టేబిలుపైన చోటుండదు.

"ఎందుకూ! మీరిద్దరూ భోంచేయండి. నేను వడ్డిస్తాను" అంది కస్తూరి.

"అబ్బే, అదెలా కుదురుతుంది? మామయ్య భోంచేయగా మిగిలింది నీకు సగం, నాకు సగం!" – ఏ పరిస్థితిలోనూ భార్యకన్యాయం జరగడం సహించలేనివాడిలా అన్నాడు మధుమూర్తి.

కస్తూరి మొహంలో ఉక్రోషం చిరచిరలాడుతుండడం నేను గమనించకపోలేదు.

భోజనమైన తర్వాత నేను వాలుకుర్చీలో పడుకున్నాను. వక్క పొడికోసం మధుమూర్తి గదిలోకి వెళ్ళిన అవకాశాన్ని వినియోగించుకుంటూ మెల్లగా నా చెవిలో ఊదేసింది కస్తూరి.

"మేష్టారూ! ఇప్పుడీయన్ను మీరు నిలదీసి అడిగెయ్యాలి. జాబులో వ్రాసిన విషయాలన్నీ గుర్తున్నాయి కదూ? అదుగో, వచ్చేస్తున్నారు..."

అణిచిపెట్టుకున్న కోపమేమో, సమయం దొరకగానే ఒక్క పెట్టున పెల్లుబికి వచ్చేసింది.

"ఒరేయ్ మధుమూర్తీ!" అన్నాను.

ఉలిక్కిపడ్డట్టుగా అటెన్షన్ ఫోజులో నిలబడిపోయాడు మధుమూర్తి. "ఏం మామయ్యా?" విధేయత ఉట్టిపడుతుండగా ప్రశ్నించాడు.

"పెళ్ళికాగానే అమ్మాయికి వుద్యోగం చూచి పెడతానన్నావు. నీ మాటేమైందని అడుగుతున్నాను."

"అదేమిటి మామయ్యా! నీకింకా తెలియదా? కస్తూరి కెప్పుడో ఉద్యోగం దొరికిపోయింది... గుండ్రాయిలా అలా బిర్రబిగుసుకపోయావేమిటి కస్తూరీ! మీ మేష్టారు గారికి నిజం చెప్పలేదా?... నిజం మామయ్యా, నెల పుట్టేసరికిప్పుడు ఏడువందల యాభైరూపాయలు కస్తూరి చేతికొస్తున్నాయి...

దిగాలు పడిపోతూ బిక్కమొగం పెట్టింది కస్తూరి.

"ఇంతకీ పెద్దగా బరువైన ఉద్యోగం గూడా కాదు. ఇప్పుదు నేనున్నానా! రోజు కెనిమిది గంటలసేపు పని చేస్తున్నాను. కస్తూరి కదేంలేదు. ఎంత యెక్కువనుకున్నా ఆమెకు నాలుగు గంటలకు మించిన పని వుండదు. మిగిలిన సమయంలో పుస్తకాలు చదువుకోవచ్చు. రేడియో వినొచ్చు. పడుకోవచ్చు. ఇంతకంటే హాయైన ఉద్యోగం ఎక్కడైనా వుంటుందంటావా మామయ్యా?"

నేనయోమయంగా మధుమూర్తి ముఖంలోకి చూస్తున్నాను. వాడు మాత్రం తనపాటుకు తాను కొనసాగిస్తున్నాడు.

"నేనీ మధ్య పనిగట్టుకుని లైబ్రరీలోకి వెళ్ళి నిఘంటువులన్నీ పరిశోధించాను. నువ్వు శబ్దరత్నాకరం చూడు. సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువు చూడు. ఆంధ్రవాచస్పత్యం చూడు. ఏదైనా 'ఉద్యోగ' మన్న పదానికి 'పని' అనే అర్థం చెబుతుంది. పోనీ, 'చేసే పనికి నెలవారీ ప్రతిఫలం డబ్బురూపంలో ముట్టేపనే ఉద్యోగం' అని నిర్వచనం చెప్పుకుందాం. అప్పుడైనా కస్తూరికి దొరికింది ఉద్యోగం గాకపోదు. పోతే ఆమె ఉద్యోగం పైన 'బాసిజం' వుండదు. ఇన్‌స్పెక్షన్లుండవు. మంత్‌లీ ప్రోగ్రెస్ పంపుకోవాల్సిన పని వుండదు. చాలనిదానికి షికార్లకు, సినిమాలకు, యింకా ఆమె కోరుకునే వినోదాల కన్నింటికీ యిందులో 'ప్రొవిజన్' వుంటుంది. ఏమంటావు మామయ్యా?"

మావాడి వాదాన్ని బొత్తిగా కొట్టిపారవేయడానికి వీల్లేదనే నాకనిపించింది, కస్తూరి ఏమనుకుంటున్నదో నాకు తెలియదు.

♦ *'జ్యోతి' దీపావళి సంచిక – 1977* ♦